

“SORGULANAN SEÇMEN”

Veli POLAT*

Zusammenfassung

“Der Befragte Wähler”

Dieser Artikel bezeichnet, wie die politische Entscheidung entsteht und welche wichtige Faktoren in diese Entscheidung fließen. Politische Entscheidungsprozesse haben zwei wichtige Quellen. Die Erste Quelle ist das politische System, die zweite Quelle ist das Kommunikationssystem. Zwischen dem politischen System und dem Kommunikationssystem besteht also eine vielschichtige Wechselbeziehung. In dieser Hinsicht braucht das politische System, die gesellschaftliche Legitimität. Es ist der Einzige und der wichtigste Schritt für das politische System.

Schlüsselwörter: politische Entscheidung, politisches System, Legitimität, Politisches Entscheidungsprozess

.....

*Araş.Gör.Dr, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü.

Giriş

Seçmeni sorgulayan çalışmaların yanı sıra bilimsel yapının dilini belki de sorgulamak gerekir. Öğretim dilinin ne olması gerektiği konusunda tartışmalar yaşanırken, bilimsel bir yapının nasıl bir dille kaleme alınması gerektiği de ayrı bir tartışma ve gündem konusudur. Yazılan bir makale ya da bildiri de olsa, kendi düzeneği içerisinde bir örgüsünün, dizgisinin olması gerektiği açıktır. Üstelik bu dizgi, bilindiği üzere girişle başlar. Öze varıncaya kadar dile getirilenler, aslında bir anlamda ortaya atılacak düşünceyi besleyecek ve üstelik sunulacağı ortamdaki çirkinliğini giderecek bir çırpınıştan başka birşey değildir, tıpkı şimdi yaşandığı gibi. Kimilerine göre bilim dilinin “edebileşmesi” kabul edilemez, oysa anadilin bilimdilinde de tüm ustalığıyla kullanılması gerektiğini savunan Yalçın Küçük, edebi bilimdili için nicedir uğraş verdiğini aktarırken, sıradışı incelemelerinden birini daha gündem maddeleri arasına yerleştiriyordu. (Küçük 2002:14) Bilimde kavramlaştırmanın çok önemli olduğuna dikkat çeken Küçük, “kavram ve tanımların sınırlarının netlikle, daha doğrusu keskinlikle...” (Küçük 2002:17) belirlenmesi gerektiğini vurguluyor. Birçok akademik çalışmanın “giriş” bölümü, Küçük’ün duyarlılığını haklı çıkaracak böylesi sancılarla doludur. Öncelikle kavramsal düzlemde bulanıklığın, karmaşıklığın giderilmesi zorunludur. Bu anlamda Türkiye’de bilim dünyasının bu karmaşıklığı ve bulanıklığı sıkça yaşadığını ve güçlüklerle karşılaştığını vurgulamak gerekir. Her yapının öncelikle “anlaşılabilirlik” korkusuyla kaleme alındığı ve bu anlamda bitip tükenmek bilmeyen bir “girizgah” serüveninin aktarıldığına sıkça rastlanılmaktadır. Salt kavram “netliğini” ve “keskinliğini” yakalama adına değil, anlatılanın, konunun özünün yakalanması adına da

bilimsel yapıtların kimi önemli sayrılıklar yaşadığı görülmektedir. Bu korku, sıkıntı üretimin çok daha zor yaşandığı toplumbilimler alanına taşınması durumunda, yapıtların kimileyin kendini yinelemeden öteye gitmediği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Kuşkusuz çalışmanın temel kurgusu içerisinde bir alt yapısının kimileyin varolanla desteklenmesi kaçınılmazdır. Ancak, bu süreç dar bir alanda sıkça yaşanıyorsa, ciddi üretim sıkıntılarının varlığından söz etmek gerektiği de açıkça ortadadır.

Bu çalışma özgülünde vurgulamak gerekirse, bilimsel anlatımın güzelliğini bütünüyle ortaya çıkaracak, -ne kadar örselense de gücünden kuşku duymadığım Türkçe'nin varsıllıkları kaygısız ve tüm tartışmalara açık biçimde- bir dil kullanılacaktır. Öte yandan sözkonusu çalışma, kuramsal çerçevesi açısından yinelemeleri uzağında tutmaya çalışan, sakınan bir anlayışla tartışmaya açılacaktır.

Medya, siyaset, kamuoyu, gündem gibi kavramlar gerek aktörleri, gerek yarattığı sonuçları açısından yarım yüzyılı aşan süreçte yoğunlukla tartışılmaktadır. Sözkonusu tartışmaların Türkiye'deki yansımaları da hiç kuşkusuz önemli kavramsal tartışmalarla yoğunluk kazanmakta ve öze ilişkin değerlendirmelere ulaşılmadan, tartışmalar daha kavramsal sürecinde kilitlenmeye başlamaktadır. Kimi aktarım, çeviri hataları, kimi tanımlama ölçütlerindeki farklılıklar, bu alanın daha da karmaşık bir yapıya bürünmesine yol açmaktadır. Oysa öncelikle ortaklardan, diğer bir deyişle müştereklerden yola çıkılması çok daha yerinde bir anlayış olacaktır. Temel alınan ölçütlere, bakış açılarına ve içinde bulunulan ana alana göre değerlendirmeler, tanımlamalar ayrılıklar ve aykırılıklar elbette taşıyacaktır. Ancak, uzlaşmazlığın ya da

uzlaşının da çıkış noktaları, kaynağı ve ölçütleri açık biçimde tanımlanmalı ve ortaya konmalıdır. Bu anlamda Türkiye'deki bu tartışmaları odağında yok edecek temel gereksinimin de "ampirik çalışmalar" olduğu bilinmektedir. Öngörü ve yargıların katıksız, geçerli ve güvenilir "ampirik çalışmalar"la desteklenmesi, çok daha anlamlı ve güçlü sonuçların ortaya çıkmasına olanak tanıyacaktır.

I. Sistemler çemberindeki seçmen

Günümüz toplumunun tanımlanmasında sıkça kullanılan bilgi, iletişim ve teknoloji gibi kavramlar, karmaşık yapıların üst üste örtüştüğü, kapsama alanlarının zaman zaman çakıştığı bir düzeneği tanımlamaktadır. Bu düzenek, Winfried Schulz'un Easton'un bilinen girdi çıktı modeline göre biçimlendirdiği yapıda, merkezde yer alan politik sistem çevre eksenli bir düzenekte politik sistemin iletişimsel boyutuyla belirginleştirmektedir.(Schulz 1997:33) Politik sistemi tanımlayan ve iletişimle politik sistem arasındaki bağa dikkatleri çeken bu modelin dışında diğer sistemler üzerinde -tanımlanması gereken- de durmak gerekir. Sisteme dayalı bakış açısıyla günümüz toplumunu iletişim toplumu biçiminde tanımlayan Andrea Jansen, Rosaia Ruberto politik sistemin önemli belirleyenleri arasında anayasa, hukuk, bürokrasi ve politik değişimi adlandırmaktadır. (Jansen ve Ruberto 1997:25) Aynı sürece değinen Bülent Çaplı, politikayı "net biçimde tanımlanmış hem formel hem de informel nitelikteki oyunun kuralları çerçevesinde faaliyet gösteren grup siyasetinin doğal bir sonucu"dur demektedir. (Çaplı 1995:15) Anılan oyunun anayasal çerçevesinden sözeden Çaplı, Hall'a gönderme yaparak sözkonusu çerçeveyi yasalar, anayasa gibi yazılı metinlerin dışında informel normlara da bağlamaktadır. Görülüyor ki, yöneten ve

yönetilen arasındaki ilişki ya da yönetene gücü sağlayan ögeler, aktörler, sistemin devamlılığı ve kabullenirliği hukuksal dayanaklarıyla birlikte meşruluk gibi önemli bir geçerliliği de kazanmak zorundadırlar. İktidar olgusunun evrenselliğinin genel kabul gördüğü belirtilirken, aynı zamanda “İktidarın rastgele elde edilmeyip bir hakka dayandığı fikrinin kabul edilmesi ölçüsünde” meşruluk kimliğine kavuşacağı vurgulanmaktadır. (Kapani 1995:67) Diğer bir deyişle **meşruluk**, yönetilenler için iktidar karşısında “itaatin” bir başka adıdır. (Kapani 1995:84) Meşruluk kazanmak, bir “inancın”, “güvenin” doğmasıyla eş anlamlıdır. Bir anlamda yönetsel yapının “öznelliğinin” dışavurumundan başka bir şey değildir. Son yarım yüzyıllık gelişim süreci içerisinde politik sistemlerin, güçlerin, şiddete dayalı meşruluk arayışları artık yerini çok daha farklı arayışlara bırakmıştır. 21. yüzyıl dünyasında gücün, iktidarın katı ve sert uygulamaları, kabul görmüş, “masum”, yasal ve **hakklılık** taşıyan bir açılıma gereksinim duymaktadır. Eylemin tanımı ve açıklaması referans verilen değerlerle kanıksatılması yolu artık benimsenmektedir. Tıpkı 11 Eylül saldırıları ve ardından ABD’nin tutumlarında görüldüğü gibi, iyi ya da kötü tüm davranışlar egemenler için meşruluk zeminine dayandırılmak zorundadır. Savaşın tüm acı bilançolarına karşın, 11 Eylül saldırısı Usame Bin Ladin için ne ölçüde kendi yandaşları için meşruluk arayışında ise, ABD’nin Afganistan girişimi ve Irak, İran’ı da alan öfke patlaması da o denli kendi toplumu için meşruluk arayışındadır. “Amerikan Müdahaleciliği” üzerinde sayısız makaleye imza atan Chomsky, bu süreci şöyle açıklamaktadır: “Egemen doktrin, Lazer gibi başkalarının suçları üzerinde odaklanmamız, onlar için feryat figan etmemiz gerektiğini söyler. Kendi suçlarımızı

ise görmezden gelmemiz ya da inkar etmemiz gerekir. Ya da daha doğrusu, aynaya bakma imkanını reddedecek şekilde olayları görme tarzımızı yapılandırmamız gerekir. Söylemi öylesine şekillendirmeliyiz ki, kendi sorumluluklarımıza dair sorunu gündeme bile gelemesin veya daha doğrusu, yalnızca bir bağlantıyla gündeme gelebilsin: Başkalarının suçlarına nasıl tepki göstermemiz gerektiği bağlantısı. Böylelikle, örneğin, başkaları suç işlediğinde -ki genellikle öyle olduğu kabul edilir- ‘insani müdahalenin ikilemleri’ olarak...” (Chomsky 2002:144) Görüldüğü üzere, müdahale tarafların içe dönük haklılığı yanı sıra dışa dönük haklılık arayışı da çok açık biçimde güç dengeleri üzerine kuruludur. Bu noktada müdahalenin denetim dışı gelişen evrensel değerlerle yorumlanması, sınırlandırılması yolu çok da açık bir kanal değildir.

Siyasal sistemin taşıdığı işlevler toplumsallaştırma, katılma, çıkarların ifadesi ve birleştirilmesi, siyasa yapımı ve uygulaması biçiminde tanımlanmaktadır. (Turan 1996:29) Bu serçe içerisinde özellikle siyasal katılmanın “oy verme” boyutuyla bakıldığında, anlatılan değişken siyasal sürecin -ki katılım iktidar yanlısı ya da karşıtı da olsa- bir anlamda seçmen tarafından onanması anlamına gelmektedir. Siyasal sistemin ya da anılan meşrulaştırma sürecinin önemli araçlarından biri konumundaki kitle iletişim araçları, TÜSES tarafından sorgulanmıştır. Türkiye’de siyasal yapı içerisinde, seçmenin siyasal katılımını etkileyen öğelere bakıldığında, 1994 yılında, “elektronik medya” toplumsal-siyasal görüşleri etkileyen en önemli kaynaklar arasında gösterilmektedir. (Erder v.d., 1995:9) Aynı araştırma bulguları içerisinde, “arkadaş çevresi” yazılı basının ardından üçüncü sırada yer almaktadır. Siyasal katılımın ve siyasal düşüncenin belki de en önemli ögesi

sayılması gereken siyasal partilerin, bu araştırma bulguları içerisinde dikkate değer bir orana ulaşmamıştır. TÜSES araştırması, seçmeni sorgulayan çok geniş bir çalışmadır. Bu çalışma bulguları, Veysel Batmaz gerçekleştirdiği bir araştırmayla tartışmalı hale geirmiştir. (Bkz. Karizma Dergisi Sayı:7) Batmaz, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin "Türkiye'de Medya ve Seçimler" adlı medya izleme araştırması bulguları ve seçim sonuçlarını değerlendirerek, medyanın seçmenin nihai kararında etkin olmadığı görüşünü savunmuştur.

Sonuç

Türkiye'deki siyasal ve medya sistemini yorumlayarak, Türk seçmenini ya da Türk toplumunun siyasal davranış, tutum, karar ve katılımı hakkında öngörülerde bulunmak ve değerlendirmelerde bulunmak güçleşmiştir. Son yirmi yıllık süreçte -ki bu sürecin başlangıcı 1983 alınırsa-Türkiye'de toplumsal/siyasal hareketliliğin dinamiklerinin yeterince çözümlenemediği gözlenmektedir. Özellikle gündemde yer alan ya da getirilen konularda yansıyan tepkiler, düşünülenin ve beklenin çok daha ötesinde, dışında bir gelişim sergilemiştir. Siyasal kararların ve düşüncenin oluşumunu kimi maddi kaynaklara bağlamak giderek güçleşmiştir. Ayrıca küresel değişim ve yönelimlerin Türkiye'ye yansımaları da beklendiği ve sanıldığı gibi gerçekleşmemiştir. Sistem, güç, görünen bir eklemlenme, bütünleşme arayışı içindedir. Bu arayış içerisinde, bütüncül olarak hareketlerinin dayanak noktalarını koşulsuz ulusal durum üzerinde kurgulamıştır. Ekonomik sıkıntıların yarattığı sarsıntı sistemin gösterdiği "çok haklı" gerekçelerle kabullenebilir niteliğe kavuşmuştur. İktidar

birlikteliği, ortaklığı kaybedilmek istenmeyen “istikrar” üzerine oturtulmuştur. Güç ve medya ortaklığının yarattığı “enformasyon kıtlığı” içinde, öngörülebilir, beklenen davranışlar nasıl bir mayayla hamurunu yoğuracaktır! Sonuçta sorgulanmaya çalışılan seçmenin, maddi ve manevi yoksunlukta, hangi varsıl gözlem aracıyla sorgulanması olasıdır!

Kaynakça

- Küçük, Yalçın (2002). **Şebeke ‘Network’** YGS Yayınları, İstanbul.
- Kapani, Münci (1995). **Politika Bilimine Giriş**, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Çaplı, Bülent (1995). **Televizyon ve Siyasal Sistem**, İmge Kitabevi, Ankara.
- Turan, İter (1996). **Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış**, Der Yayınları, İstanbul.
- Chomsky, Noam (2002). **Amerikan Müdahaleciliği**, Çev: Taylan Doğan-Barış Zeren, Aram Yayıncılık, İstanbul.
- Jansen, Andrea ve Rosaia Ruberto (1997). **Mediale Konstruktion politischer Realität**, Deutscher Universitäts Verlag, Wiesbaden.
- Schulz, Winfried (1997). **Politische Kommunikation**, Westdeutscher Verlag, Wiesbaden.
- Türkiye’de Medya ve Seçimler** (Medya İzleme Araştırması) (1999), Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi, Konrad Adenauer Vakfı Yayını, Ankara

- Erder, Necat ve Sezgin Tüzün, Ahmet Kardam, Filiz Kardam (1995). **Türkiye'de Siyasi Partilerin Seçmenleri ve Sosyal Demokrasinin Toplumsal Tabanı**, TÜSES Vakfı Yayını, Ankara.
- Batmaz, Veysel (2001). "**Çöken Medyadan Korelasyon Manzaraları**", Karizma Dergisi, Sayı:7.

